

**תקנות צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) (גידול מטיילות והחזקתן),
התש"ע - 2010**

בתוקף סמכותי לפי סעיף 19 לחוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), התשנ"ד – 1994¹ (להלן – החוק), בהתחשב בצורכי החקלאות, ובאישור ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, אני מתקין תקנות אלה:

פרק א': פרשנות

הגדרות	1. בתקנות אלה -
"אחראי" –	בעל לול, לרבות מנהל או עובד שהוא מינה לאחראי על פעילות לול או חוות לולים;
"בד לינה" –	מוט אופקי המותקן בלול ושמטילות יכולות לעמוד עליו;
"בעל לול" –	לרבות מחזיק;
"הדירקטיבה האירופית" –	Directive 1999/74/EC "laying down minimum standards for the protection of laying hens"
"המועד הקובע" –	כהגדרתו בסעיף 2(ד)(א1)(א)(3) לחוק הגליל, התשמ"ח-1988 ² ;
"המשרד" –	משרד החקלאות ופיתוח הכפר;
"טיפנית" –	כלי המספק מי שתייה למטילות באמצעות פיית טפטוף (nipple);

¹ . ס"ח התשנ"ד, עמ' 56 ועמ' 304.
² . ס"ח התשמ"ח, עמ' 22, התשס"ח, עמ' 256.

- "כוסית" - כלי המספק מי שתיה למטילות במכל אגירה דמוי כוס (cup);
- "לול" - מקום שמוחזקות בו מטילות ביצי מאכל;
- "לול חדש" - לול שהוקם לאחר תחילתן של תקנות אלה;
- "לול כלובים" - לול שהמטילות בו מוחזקות בכלובים המצויים במבנה;
- "לול כלובים מאובזר" - לול כלובים שמותקן בו הציוד המפורט בתקנה 10, לשימוש המטילות המוחזקות בו;
- "לול קיים" - לול שהוקם לפני תחילתן של תקנות אלה;
- "מחזיק" - מי שמטילות נמצאות ברשותו או בפיקוחו;
- "מטילה" - תרנגולת (*Gallus gallus*) מגיל מאה וחמישה ימים, המוחזקת לשם ייצור ביצי מאכל לשיווק;
- "מנהל המחלקה" - מנהל המחלקה לעופות בשירות ההדרכה והמקצוע של המשד;
- "סמ"ר" - סנטימטר רבוע;
- "עובד" - בין בשכר ובין שלא בשכר;
- "קן הטלה" - מקום מסתור נפרד המשמש מטילות להטלת ביצים;
- "רפד" - חומר פריר המונח על רצפת לול ומאפשר התפלשות של מטילה בו;
- "שטח שמיש" - שטח בלול שרוחבו שלושים סנטימטרים לפחות ושיפועו אינו עולה על 14 אחוזים או שמונה מעלות; בחישוב שטח שמיש שטח קן הטלה לא יבוא במנין;

פרק ב': כללי

2. **מטרת התקנות** תקנות אלה מטרתן לקבוע תנאים מחייבים להחזקת מטילות ושיפור רווחתן, תוך התחשבות בצורכי החקלאות, ובכלל אלה בהיבטי בריאות, סביבה וכלכלה, תוך בחינת הדרך הראוייה וההולמת להחזקת מטילות בישראל.

3. **דרישות כלליות להחזקת מטילות** לא יחזיק אדם מטילות אלא אם כן התקיימו כל אלה:

- (1) האחראי הוא בעל הידע הנדרש להחזקת מטילות ולטיפול בהן;
- (2) מספר העובדים בלול מספיק לקיום הוראות תקנות אלה;
- (3) הוא נוקט בכל האמצעים הדרושים באופן סביר, בנסיבות העניין, לקיום החזקת מטילות בהתאם לתקנות אלה;
- (4) בכניסה ללול, במקום גלוי לעין, מוצב שלט שרשום בו המספר שהוקצה ללול על ידי הרשות לתכנון שבמשרד, וכן שם ומספר טלפון של אחראי שניתן לפנות אליו בעת שהלול סגור;
- (5) לפני אכלוס מחדש של לול:
 - (א) פונו מטילות, מזון, מים, לשלשת ופסולת אחרת לפני ניקוי וחיטוי הלול;
 - (ב) נבדקו שלמות ותקינות המבנה והציוד שבלול ובכלל זה של המערכות הקבועות בתקנה 4(ב);
 - (ג) נוקו וחוטאו הלול והציוד שבתוכו, לרבות כלי המים והאוכל; החיטוי יבוצע בתכשירים שנרשמו לפי תקנות מחלות בעלי חיים (תכשירים כימיים), התשמ"ב – 1982³;
 - (ד) היתה רצפת הלול מרופדת ברפד, הוא יוחלף ברפד חדש ונקי.

³ ק"ת התשמ"ב עמ' 1668.

(6) תאורה ואוורור כמפורט להלן -

- (א) מטילה תימצא במרחב מחיה המאוורר באופן טבעי או מלאכותי;
- (ב) עלתה הטמפרטורה בתוך הלול על 28 מעלות צלזיוס - יופעלו מערכות לצינון הלול;
- (ג) עוצמת התאורה המזערית בלול, למעט בשעות ההחשכה, תאפשר למטילות לראות זו את זו ואת סביבתן, תאפשר להן גישה למזון ולמים ותאפשר בדיקת מצבן בידי העובדים בלול;
- (ד) היתה התאורה מלאכותית – יותאם מחזור למחזור בן 24 שעות, הכולל תקופת חשיכה רציפה שמשכה אינו פחות משמונה שעות; המעבר לתקופת חשיכה יעשה בעמעום או בהדרגה למשך זמן המאפשר למטילות למצוא מקום מתאים למנוחה;
- (ה) פסקאות משנה (ג) ו-(ד) לא יחולו אם התקיימו נסיבות ממשקיות שהודעה עליהן פרסם מנהל המחלקה באישור הממונה.

(7) מזון ומי שתיה כמפורט להלן:

- (א) בלול יהיו מתקני שתיה ואבוסים במספר, במקום, בצורה ובאורך המאפשרים לכל המטילות שבלול נגישות חופשית לאוכל ולמים;
- (ב) מתקני השתיה והאבוסים יהיו נקיים מהפרשות גוף או פסולת ולא מלוכלכים בהם במידה שאינה סבירה בנסיבות העניין;
- (ג) יסופק מזון שאינו מקולקל, מורעל או עבש בתדירות ובכמות המתאימות לצרכי המטילות שבלול;
- (ד) יימצאו מי שתיה זמינים ונקיים בכל עת ואם הם מסופקים ממכל המוצב בלול, הוא יהיה מצופה חומר מבודד מבחינה תרמית, צבוע לבן ומקורה.

חובות אחראי (א) 4. אחראי על לול לא יפעילו אלא אם כן נקט כל אמצעים הסבירים בנסיבות העניין לקיומם של כל אלה:

- (1) ביקורת יומית של כל ההתקנים והמטילות שבלול, לאיתור תקלות וסימני מחלה, פציעה או מצוקה;
- (2) תיקון, במהירות האפשרית בנסיבות העניין, של תקלה או ליקוי במבנה או בציוד, כאמור בתקנה 3(4)(ב);
- (3) ניקוי הלול, ובכלל זה מהפרשות המטילות, לפי הצורך וקצב הצטברותן;
- (4) פינוי מטילות מתות מדי יום.

(ב) לא יפעיל אחראי לול חדש אלא אם כן –

- (1) מותקנות ופועלות בו מערכות מים, אוורור וצינור, תאורה והאבסה וכן מערכות בקרה וניטור של אלה לפחות: טמפרטורה, לחות, משך תאורה, זמני הפעלת מערכת האבסה וצריכת מי שתיה;
- (2) מותקנות ופועלות בו מערכות אוטומטיות - מערכת ניטור המיידעת אותו באופן מיידי על תקלה במערכות ומערכת גיבוי המאפשרת אספקת מזון, מים ואוורור ברמה המזערית הנדרשת לקיום המטילות.

(ג) אחראי ינהל -

- (1) רישום יומי של אלה לפחות: טמפרטורה יומית מזערית ומרבית, שיעור הטלה, הפרדת מטילות פגועות או שאינן יצרניות, טיפול רפואי שניתן, תמותה, המתה ואירועים חריגים;
- (2) רישום ביקורים של מדריכי גידול עופות ורופאים וטרינרים והתייעצויות עימם.

- טיפול במטילה חולה או סובלת
5. (א) בעל לול ינקוט כל אמצעים הנדרשים באופן סביר, בנסיבות העניין, לבדיקה בידי רופא וטרינר של המצב הרפואי של עופות שהכניס ללול, לפחות במועדים אלה:
- (1) לא יאוחר מארבעה עשר ימים מיום הכנסת העופות ללול; הוראה זו תחול אף אם גיל העופות פחות ממאה וחמישה ימים;
- (2) בתקופת המנוחה שבמהלך הנשרה כפויה. בפסקת משנה זו, "הנשרה כפויה" – צמצום תקופתי של כמויות המזון המוגש למטילות לצורך חידוש פעילות מערכת ההטלה.
- (ב) בעל לול יוועץ ברופא וטרינר ובמדריך גידול עופות בכל מקרה של אירוע חריג.
- (ג) מחזיק מטילה חולה או פצועה, יספק לה, במהירות האפשרית בנסיבות העניין, טיפול הולם לשם ריפוייה או לשם הקלת סבלה או ידאג להמתתה באופן שימזער את סבלה.
- (ד) דורש הטיפול הרפואי במטילה החזקה בתנאים שונים מן הקבוע בתקנות אלה, תוחזק המטילה בתנאים הנדרשים.

פרק ג' – סוגי לולים

- החזקה
6. לא יחזיק אדם מטילות בלולי כלובים או בלולים נטולי כלובים אלא אם כן מתקיימות בהם הוראות תקנות 7 עד 15, לפי העניין.

סימן א' - לול כלובים קיים

- תשתית וציוד
7. לול כלובים קיים, לא יפחת המרחק בין רצפת הלול ובין שורת התאים הקרובה אליה מעשרים סנטימטרים ויתקיימו בו הוראות תקנות 8 ו-9(3)(ב)-ו(ו) לפחות.

- צפיפות 8. (א) השטח שיעמוד לרשות כל מטילה בתא לא יפחת מחמש מאות וחמישים סמ"ר למטילה ;
- (ב) בתקופה שעד תום חמש שנים מן המועד הקובע רשאי אדם על אף האמור בתקנת משנה (א), להחזיק בתא מטילה גם אם השטח שעומד לרשותה קטן מן האמור בה ובלבד שאינו קטן משלוש מאות וחמישים סמ"ר.

סימן ב' - לול כלובים חדש

- תשתית וציוד 9. לא יבנה אדם לול כלובים ולא יפעילו אלא אם כן-
- (1) השטח שיעמוד לרשות כל מטילה בתא לא יפחת מחמש מאות וחמישים סמ"ר ;
- (2) תכנון הלול מאפשר התאמתו לדרישות תקנה 10 ;
- (3) במבנה התאים יתקיימו כל אלה :
- (א) שטחו של תא בלול לא יפחת מאלפיים סמ"ר וגובהו לא יפחת מארבעים וחמישה סנטימטרים ;
- (ב) רצפת התא עשויה באופן התומך בכל אחת משלוש האצבעות הקדמיות של המטילה ; המרווחים ברצפת התא מאפשרים עמידה של המטילה כך שכף רגלה מונחת מבלי שאצבעותיה או צפורניה יתפסו במרווחים ;
- (ג) המרחק בין רצפת הלול לבין שורת התאים הקרובה אליה לא יפחת משלושים וחמישה סנטימטרים ;
- (ד) המרחק בין תקרת שורת התאים העליונה לבין תקרת הלול לא יפחת מחמישים סנטימטרים ;
- (ה) המרחק בין טור תאים אחד למשנהו לא יפחת מתשעים סנטימטרים ;
- (ו) המפלסים בנויים באופן שימנע זליגת הפרשות משורת תאים לזו שמתחתיה.

- (4) כל תא מצויד באלה :
- (1) אבוסים שאורכם לא יפחת ממכפלת מספר המטילות שבתא בתשעה סנטימטרים ;
- (2) מערכת המספקת מי שתיה -
- (א) באמצעות טיפניות או כוסיות, המאפשרות לכל מטילה גישה ליותר מטיפנית או כוסית אחת ;
- (ב) באמצעות שקתות שאורכן לא יפחת ממכפלת מספר המטילות שבתא בתשעה סנטימטרים.

סימן ג' – לול כלובים מאובזר

- תשתית וציוד 10. (א) בלול כלובים מאובזר השטח העומד לרשות כל מטילה בתא לא יפחת משבע מאות וחמישים סמ"ר, שמתוכם שש מאות סמ"ר לפחות הם שטח שמיש.
- (ב) בנוסף על הקבוע בתקנה 9(3) ו-4), יכלול לול כלובים מאובזר לפחות את אלה :
- (1) אבוסים שאורכם לא יפחת ממכפלת מספר המטילות שבתא בשנים עשר סנטימטרים ;
- (2) מערכת שמספקת מי שתיה -
- (א) באמצעות טיפניות או כוסיות, המאפשרות לכל מטילה גישה ליותר מטיפנית או כוסית אחת ;
- (ב) באמצעות שקתות שאורכן לא יפחת ממכפלת מספר המטילות שבתא בשנים עשר סנטימטרים.
- (3) בדי לינה מקבילים שרוחבם לא יפחת משני סנטימטרים. אורכם הכולל של בדי הלינה בתא לא יפחת ממכפלת מספר המטילות שבתא בחמישה עשר סנטימטרים ;

- (4) קן הטלה; היתה רצפת הקן עשוייה בטון או מתכת יונח עליה מצע מחומר מבודד תרמי הניתן לחיטוי או החלפה;
- (5) מקום המאפשר למטילות להתפלש בו;
- (6) מתקן לשיוף צפורניים.

סימן ד' – לולים נטולי כלובים

- תשתית והפעלה .11 לא יבנה אדם לול נטול כלובים ולא יפעילו אלא בתנאים אלה:
- (1) שליש לפחות משטח רצפת הלול מרופדת ברפד;
- (2) המשטחים שעומדות עליהם המטילות עשויים באופן התומך בכל אחת משלוש האצבעות הקדמיות של המטילה; משטחים שיש בהם מרווחים יהיו עשויים באופן המאפשר עמידה של המטילות כך שכפות רגליהן יהיו מונחות בלי שאצבעותיהן או צפורניהן יתפסו במרווחים;
- (3) יכול שיהיו בלול מספר מפלסים ובלבד שמתקיימים כל אלה:
- (א) מספר המפלסים אינו עולה על ארבעה;
- (ב) למטילות מתאפשרת תנועה חופשית בין המפלסים;
- (ג) המרחק שבין רצפת מפלס ובין התקרה שמעליו אינו קטן מארבעים וחמישה סנטימטרים;
- (ד) המפלסים בנויים באופן המונע זליגת הפרשות ממפלס למפלס שמתחתיו.
- (4) לול כאמור בפסקה (3) לא יוכנסו עופות אלא כן בתקופה שלפני הכנסתן ללול, הן גודלו בתנאי ממשק המכילים מפלסים, סולמות ובדי לינה.

- ציוד .12 לול נטול כלובים יכלול ציוד כמפורט להלן:

(1) אבוסים ישרים שאורכם הכולל לא יפחת ממכפלת מספר המטילות שבלול בעשרה סנטימטרים או אבוסים מעגליים שאורך היקפם החיצוני לא יפחת ממכפלת מספר המטילות שבלול בארבעה סנטימטרים.

(2) מתקנים לאספקת מי שתיה שיכול שיהיו -

(א) שקתות ישרות לשתיה שאורכן הכולל לא יפחת ממכפלת מספר המטילות שבלול בשניים וחצי סנטימטרים;

(ב) שקתות מעגליות שסך כל היקפיהן החיצוניים לא יפחת ממכפלת מספר המטילות שבלול בסנטימטר אחד;

(ג) טיפניות או כוסיות שמספרן לא יפחת מאחת לכל עשר מטילות; לכל מטילה תתאפשר גישה ליותר מטיפנית או כוסית אחת.

(3) בדי לינה -

(א) בדי לינה יהיו נטולי קצוות חדים; רוחבם לא יפחת משני סנטימטרים ואורכם הכולל לא יפחת ממכפלת מספר המטילות בלול בחמישה עשר סנטימטרים;

(ב) המרחק האופקי בין מוט אחד למשנהו לא יפחת משלושים סנטימטרים ובין מוט לקיר לא יפחת מעשרים סנטימטרים.

(4) קני הטלה במספר שלא יפחת מקן אחד לכל שבע מטילות הנמצאות בלול או קיני הטלה קבוצתיים המספקים לפחות מטר רבוע אחד של שטח קן לכל מאה ועשרים מטילות. היתה רצפת הקן עשויה בטון או מתכת, יונח עליה מצע מחומר מבודד תרמי הניתן לחיטוי או החלפה.

13. צפיפות לרשות כל מטילה בלול יעמוד שטח רפד שלא יפחת ממאתיים וחמישים סמ"ר והשטח השמיש לא יפחת ממטר רבוע אחד לכל תשע מטילות.

14. חצר בלול המאפשר למטילות גישה לחצר יתקיימו גם כל אלה:

- (1) החצר תהא מגודרת להגנה מפני טורפים;
- (2) הגישה לחצר תהא באמצעות מספר פתחים בדופן המבנה הגובלת בחצר;
- (3) גובה פתח לא יפחת משלושים וחמישה סנטימטרים ורוחבו לא יפחת מארבעים סנטימטרים ורוחבם הכולל של הפתחים לא יפחת משני מטרים לכל אלף מטילות;
- (4) בחצר יהיו מתקני שתיה המאפשרים למטילות גישה חופשית אליהם.

15. פטור מתחולה בלול קיים על אף האמור בסימן זה בלול נטול כלובים קיים יכול שלא יתקיימו הוראות תקנות 11(1) ו-12(4) ובלבד שמספר קני ההטלה לא יפחת מקן אחד לכל שמונה מטילות הנמצאות בלול.

פרק ד': ועדה מייעצת

16. ועדה מייעצת מוקמת בזה ועדה מייעצת (להלן - הוועדה), שהרכבה:

- (1) מבין עובדי המשרד -
 - (א) הממונה, והוא יהיה היושב ראש;
 - (ב) עובד בכיר, בעל השכלה וניסיון בכלכלה חקלאית שימנה מנכ"ל המשרד;
 - (ג) רופא ראשי למחלות עופות במשרד או נציגו;
 - (ד) מנהל המחלקה או נציגו;
- (2) מקרב הציבור -
 - (א) שני נציגים של מוסדות אקדמאים בעלי ידע והשכלה בתחום רווחת בעלי חיים או גידולם, שימנה דיקן המוסד שהם מכהנים בו;

- (ב) נציג המועצה לענף הלול;
 (ג) נציג ארגון מגדלי עופות;
 (ד) נציג של ארגונים למען בעלי חיים שימנה השר, לאחר התייעצות עם השר להגנת הסביבה.

- תפקידי
 הוועדה 17. (א) הוועדה תבחן באופן שוטף את התפתחות הידע בנושא רווחת מטילות ואת הנורמות בארצות חוץ לעניין החזקת מטילות ואת יישומן, אכיפתן השלכותיהן והתאמתן במדינת ישראל בהתחשב בצורכי החקלאות;
 (ב) הוועדה תגיש לשר ולוועדת החינוך והתרבות של הכנסת:
 (1) דין וחשבון על ממצאיה והתקדמות עבודתה בשנתיים החולפות;
 (2) ביום י"א בתמוז התשע"ב (1 ביולי 2012) דין וחשבון בנוגע לישום הדירקטיבה האירופית, והמלצות לשר בנוגע לעדכון הדרישות לפי תקנה 9.

פרק ה: הוראות שונות

18. החל מיום 1 בינואר 2022 לא יחזיק אדם מטילה בכלוב אלא אם כן הכלוב הוא לול כלובים מאובזר.
 החזקת עופות בכלובים משנת 2022 פעולות לפי פקודת מחלות בעלי חיים [נוסח חדש], התשמ"א – 1985⁴ (להלן – הפקודה), ובכלל אלה -
 (1) פעולות לפי תקנות למניעת הפצות מחלות בעלי חיים שהותקנו לפי הפקודה;
 (2) הוראה בכתב שרופא וטרינר ממשלתי נתן בתוקף סמכותו לפי הפקודה.

⁴ . ס"ח התשמ"א, עמ' 84.

20. שמירת דינים
 אין בתקנות אלה כדי לגרוע מהוראות לפי הפקודה ובמקרה של סתירה ביניהן ובין תקנות אלה, יחולו ההוראות לפי הפקודה.
21. צידוק מיוחד
 לא יראו באדם אחראי להפרת תקנות אלה, אם מעשהו היה נחוץ באופן מיידי להגנתו או לרווחתה של מטילה, והפגיעה הצפויה ברווחתה כתוצאה מן ההפרה הייתה קטנה מזו שהייתה צפויה מאי ההפרה.
22. עונשין
 (א) העובר על תקנות 3(5) עד (7), 4(א) ו- (ב), 5 עד 15 ו-19 דינו - 6 חודשי מאסר;
 (ב) העושה מעשה בניגוד לתקנות 3(1) עד (4) ו- 4(ג), דינו - קנס כקבוע בסעיף 61(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז - 1977.⁵
23. תחילה
 תחילתן של תקנות אלה 90 ימים מיום פרסומן.

(2010

התשי"ע) _____ (חמ 3-4037)

שלום שמחון

שר החקלאות ופיתוח הכפר

⁵ . ס"ח התשל"ז, עמ' 226.